

*Тетяна Гірченко, к.е.н., професор,
Лариса Колеснікова, аспірантка,*

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ФІНАНСАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ ТА ЗБАГАЧЕННЯ НАЦІЇ

Сучасне життя кожної людини, незалежно від рівня розвитку держави, неможливе без фінансового менеджменту персональних фінансів, особливо в умовах періодичної циклічності та фінансової нестабільності у суспільстві, коли різко погіршуються загальні умови існування та фінансування основних потреб людини. На даний час в Україні діє воєнний стан, який виступив каталізатором змін багатьох раніше невитребуваних в мирний час процесів та поведінкових форматів, зокрема фінансових.

Фінансова грамотність населення як умова базового рівня знань щодо фінансового менеджменту персональними фінансами в Україні знаходиться на дуже низькому рівні. За методологією Організації економічного співробітництва та розвитку, загальний індекс фінансової грамотності України в 2021 році становив 12,3 бали (або 58% від його максимального значення) [1]. Низький рівень фінансової грамотності населення України та незнання основних правил управління персональними фінансами (модель «життя до зарплати», або кредитування купівельної спроможності на предмети розкоші), нерозуміння основних функцій грошей (накопичення, засобу платежу, обігу, інвестування) та механізмів управління (щомісячні регулярні накопичення, інвестування та інше) наряду з відсутністю стимулювання державою раціонального використання / накопичення / страхування / інвестування коштів населення гальмують стимулювання фінансового розвитку держави та збагачення нації. Про гроші в нашому суспільстві історично не прийнято говорити як про об'єкт управління, де «тіньовий обіг коштів» продовжує існувати в загрозливих масштабах.

Згідно розрахунків Міністерства економіки України рівень тіньової економіки у 2021 році становив 32% від обсягу офіційного ВВП, що на 2 в.п. більше за показник 2020 року [2]. Зростання цього показника підтверджує тренд «успішного управління тіньовою економікою» та факт про те, що в Україні не працюють механізми щодо запобігання та заохочення виходу з «тіні». Зокрема, зміна цього тренду на зменшення показника повинна бути пріоритетною в воєнний та повоєнний період для отримання джерела додаткових внутрішніх інвестицій у відбудову України. Людина, яка протягом усього життя самостійно та усвідомлено управляє персональними фінансами та формує пасивний персональний дохід, є суб'єктом розумного споживання та інвестором для розвитку країни і зростання ВВП на душу населення.

Цифровізація та інформатизація, доступність прикладних програм/ додатків у системах смартфонів забезпечує можливість контролю доходів та витрат на щомісячній основі з метою управління вільними коштами для подальшого накопичення, інвестування з метою отримання пасивного %-го доходу, раціонального використання коштів, формування фінансової подушки безпеки.

На нашу думку, однією з головних цілей фінансового менеджменту персональних фінансів є створення умов щодо надання систематизованих знань про методи, сервіси та продукти управління коштами.

З метою підвищення фінансової грамотності населення банки як маркетплейси фінансових послуг та інституції довіри в Україні повинні навчитися консультувати населення про фінансові продукти і послуги з управління персональними фінансами.

Для прикладу актуальності тренду фінансового консалтингу, АТ «Ощадбанк» впровадив сервісну модель обслуговування заможних клієнтів через персонального менеджера, який має власний портфель клієнтів та може накопичувати інформацію про фінансовий стан та потреби клієнта на основі КУС (know your client) моделі не лише з функцією фінансового

моніторингу, а для можливості при обслуговуванні знати стиль життя клієнта, його склад сім'ї, потенціал для розміщення вільних коштів на депозит чи в інвестиційні продукти банку, потреби в додатковому фінансуванні чи страхуванні [3].

З метою уніфікації та стандартизації роботи персонального менеджера з портфелем клієнтів, який може нараховувати від 300 до 1000 заможних клієнтів, банк використовує CRM підсистему на основі 4-х блочної структурованої анкети фінансового консалтингу за 4-ма головними фінансовими темами: 1) Управління активами клієнта; 2) Фінансування/кредитування; 3) Фінансовий захист та страхування; 4) Діджитал технології управління персональними фінансами.

В кожному з 4-х блоків зібрані альтернативні банківські чи партнерські продукти, з відмітками продуктів, якими вже користується або зацікавлений на майбутнє клієнт. Наприклад, основними цілями клієнта є: «хочу зберегти/накопичити/збільшити власні кошти». Персональний менеджер в такому разі детально інформує про альтернативні фінансові продукти з блоку «Управління активами», пропонуючи альтернативи: 1) мобільні заощадження – доступні кошти з нарахуванням відсотків на баланс; 2) депозити в різних валютах для диверсифікації та зниження валютних ризиків; 3) ОВДП/воєнні облигації з мінімізацією податків; 4) монети, злитки – зростання ціни у часі.

Впровадження такої комплексної фінансової анкети в умовах воєнного часу дозволило збільшити рівень користування банківськими продуктами, яке вимірюється показником проднавантаження на 8, 5% за період січень-вересень 2022 р., а це означає закладання міцної цеглини в фінансову відбудову України.

Список використаних джерел:

1. За останні три роки рівень фінансової грамотності українців поліпшився – результат дослідження. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-ostanni-tri-roki-riven-finansovoyi-gramotnist-ukrayintsiv--polipshivsya--rezultati-doslidjennya> (дата звернення: 10.11.2022)
2. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні у 2021 році. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>
3. Колеснікова Л. Л. Фінансовий консалтинг з управління персональними фінансами клієнтів як чинник збільшення проднавантаження у клієнтів банку. Фінансовий простір. 2021. № (4(44)). С. 124-132. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.4\(44\).2021.124132](https://doi.org/10.18371/fp.4(44).2021.124132)